

Ryszard Turko

Informacja o pracy środowiska naukowego AWF w Gorzowie w dziedzinie historii

---

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 1, 79-81

1994

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RYSZARD TURKO

AWF Gorzów

INFORMACJA O PRACY ŚRODOWISKA
NAUKOWEGO AWF W GORZOWIE
W DZIEDZINIE HISTORII

Środowisko historyczne w Instytucie Wychowania Fizycznego poznańskiej AWF w Gorzowie prezentuje znaczny potencjał naukowy. Skupia dwóch profesorów tytułarnych, jednego profesora kontraktowego i dwóch adiunktów. Problematyka badawcza, z racji profilu uczelni, ukierunkowana została przede wszystkim, choć nie wyłącznie, na tematy związane z kulturą fizyczną i sportem.

Wśród innych tematów badawczych zwrócić uwagę należy na tematy regionalne dotyczące spraw gospodarczych i społecznych oraz dziejów harcerstwa na obczyźnie. Historycy Instytutu Wychowania Fizycznego w Gorzowie Wlkp. skupieni są w dwóch jednostkach organizacyjnych: Katedrze Historii Kultury Fizycznej i Zakładzie Badań Polonijnej Kultury Fizycznej.

Katedra Historii Kultury Fizycznej (kierownik prof. dr hab. Jerzy Gaj i dr Leonard Nowak) zajmuje się problematyką najnowszej historii kultury fizycznej Polski, w tym: wychowaniem fizycznym i sportem w szkolnictwie 20-lecia międzywojennego oraz historią kultury fizycznej ziem północno-zachodnich, ze szczególnym uwzględnieniem regionów oddziaływania miejscowego Instytutu Kultury Fizycznej tj. Ziemi Lubuskiej oraz województw: gorzowskiego, pilskiego, słupskiego i koszalińskiego.

W trakcie opracowania są następujące pozycje:

– *Dzieje Kultury Fizycznej w Polsce w XIX i XX wieku* – J. Gaja, K. Hądzelka;

– *Dzieje Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu w l. 1919-1994*, praca zbiorowa pod redakcją i przy współautorstwie J. Gaja;

– *Sport w województwie gorzowskim 1976-1992*, praca zbiorowa pod red. J. Gaja i współpracy prof. dr. hab. B. Woltmanna i dr. L. Nowaka;

– *Wychowanie fizyczne i sport w szkolnictwie ogólnokształcącym, powszechnym i średnim w Polsce 1919-1939*, praca habilitacyjna dr. L. Nowaka;

– *Dzieje Kultury Fizycznej Polski (od czasów najnowszych)* autorstwa J. Gaja i K. Hądzelka.

Dwie wymienione wyżej placówki naukowe pełnią wiodącą rolę w zakresie badań nad historią kultury fizycznej na terenach polskich ziem północnych i zachodnich. W ramach prowadzonej pod patronatem prof. dr. hab. Jerzego Topolskiego Letniej Szkoły Historyków, placówki te organizują systematycznie – od 1986 r. w okresach dwuletnich – ogólnopolskie konferencje naukowe poświęcone tym zagadnieniom.

Poza tym przy Katedrze Historii Kultury Fizycznej funkcjonuje seminarium doktorskie, w którym aktualnie bierze udział 5 doktorów oraz przygotowuje się dwie habilitacje.

Zakład Badań Polonijnej Kultury Fizycznej, którego inicjatorem, organizatorem i kierownikiem jest prof. dr. hab. Bernard Woltmann, prowadzi badania nad dziejami kultury fizycznej w zbiorowościach polonijnych, a także utrzymuje kontakty z różnymi instytucjami specjalistycznymi w kraju i za granicą, gromadzi dokumentację, materiały i wydawnictwa, organizuje konferencje naukowe. W pracy Zakładu Badań Polonijnej KF w kraju bierze udział zespół badaczy złożony z historyków, socjologów i specjalistów nauk o kulturze fizycznej z różnych ośrodków w Polsce.

W minionym okresie Zakład zorganizował kilka sesji i seminariów, wśród nich 5 krajowych konferencji „Polonijna Kultura Fizyczna”, publikując zaprezentowane materiały w serii Monografie AWF Poznań (nr 132/80, nr 210/86, nr 239 i nr 264/90 oraz dwutomowym wydawnictwie ZWWF), Gorzów 1990.

Syntezę dotychczasowych wyników badań zawarto w pracy zbiorowej pod redakcją naukową prof. dr. hab. B. Woltmanna

pt. „Z dziejów kultury fizycznej w organizacjach polonijnych”, która ukazała się w 1989 roku w serii: Z warsztatów badawczych AWF Warszawa. Zakład uczestniczy w badaniach centralnych, realizując tematy: „Funkcje wychowania fizycznego i sportu w ośrodkach polonijnych” (problem węzłowy 10.7.1.6 koordynowany przez AWF w Warszawie) oraz „Tradycje i współczesność polonijnej kultury fizycznej” (CPBP 11.09.6.10 koordynowany przez Instytut Badań Polonijnej UJ w Krakowie).

Obejmują one także zagadnienia szczegółowe, jak: wychowanie fizyczne dzieci i młodzieży (w szkolnictwie i harcerstwie), rekreacja ruchowa w różnych organizacjach polonijnych i „turystyka do macierzy, sport polonijny (w klubach: „Sokole”, „Strzelcu”, bractwach kurkowych, towarzystwach młodzieżowych i innych), współczesny obraz kultury fizycznej.

Uzyskane wyniki stały się podstawą przyjęcia kolejnych tematów, spośród których najważniejszymi są:

- polonijna kultura fizyczna w Niemczech (1889-1939),
- polonijna kultura fizyczna we Francji (1901-1940),
- dzieje Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” na obczyźnie (1887-1939),
- dzieje harcerstwa na obczyźnie (1912-1992).

W ramach Zakładu Badań Polonijnej Kultury Fizycznej działa Społeczny Ośrodek Dokumentacji i Badań Dziejów Harcerstwa na Obczyźnie, który powstał 30 V 1992 roku z inicjatywy prof. dr. hab. Marka Szczerbińskiego. Dorobkiem tego Ośrodka Badań Dziejów Harcerstwa była konferencja naukowa nt. „Dzieje harcerstwa na obczyźnie w latach 1912-1992”, z której materiały pod red. M. Szczerbińskiego już ukazały się w druku.*

Z Ośrodkiem Badań Dziejów Harcerstwa współpracuje dr Ryszard Turko, który również brał udział w badaniach regionalnych (problematyka gospodarcza i społeczna) w ramach zawieszonego obecnie Gorzowskiego Towarzystwa Naukowego, jak i popularyzacji wiedzy o regionie, prowadzonej przez Oddział Gorzowski Polskiego Towarzystwa Historycznego.

* *Omówienie tej publikacji pióra O. Fietkiewicza zamieszczamy w dziale recenzji.* (red.)